

EK – 49

KAYNAKÇADAKİ KİTAPLAR HK

EK – 49

KAYNAKÇA İLE İLGİLİ ÖZEL EK

Bu çalışmayı sürdürürken Kaynakça'ya önem verdim. Mümkün olduğu ölçüde *eksiksiz* olmasına özen gösterdim. Kaynakça'da yer alan tüm yapıtları kütüphanemde özel bir bölümde topladım. Tamamını bizzat okudum ve alıntılar yaparken ya yazardan izin aldım ya da enazından kendisine bilgi verdim. Milli Kütüphane ve diğer kamu kuruluşlarının kütüphanelerinde binlerce sayfa¹ fotokopi çekildi. Çok değerli bir belge hazinesi birikmiş oldu.

Bu çalışmalar esnasında çok sayıda maddi hata ile karşılaştım. Önce şaşırdım. “Nasıl oluyor da çok sayıda saygın yazar önemli maddi hatalar içeren kitaplar yazıp yayımlayabiliyor?” diye düşündüm. Yaklaşık on kişiye bizzat ulaştım ve hatalarını düzeltmelerini rica ettim. Maalesef tek bir sayın yazar olumlu cevap vermedi ve hatasını düzeltmek yoluna gitmedi. Bu “Kaynakça Eki” bu nedenle oluştu. Yorumu okuyucuya bırakıyorum.

Ukalalığıma karar verecekler çıkabilir. Bunu peşinen kabul ediyorum.

Cahit Kayra'nın kitabından alıntılar:²

1948 yılında Burhan Ulutan, Memduh Aytür ve ben İngiltere'ye staja gönderildik... Marsilya limanında kargaşa... Sonra Paris! Hüsnü Bengi bizi trenden alıp otelimize getirdi.

Bu sırada Marshall Yardımı yeni başlamıştı. Türkiye de öteki ülkeler gibi, Paris'teki yardım örgütüne³ kendi programını ve projelerini götürmüştü. Bizim heyetimiz Nihat Ali Üçüncü, Hüsnü Bengi ve Suat Başar'dan oluşuyordu. ***Bunların üçü de maliye müfettişi idi!***⁴ Daha önceleri hazırlanan Üçüncü Sanayi Planı'nı – ki, ciddi bir planı⁵– yardım heyetine getirmek olanağı yoktu. Amerikalılar yöntemine göre bu tür bir planı kabul etmeyeceklerini bildirmişlerdi. Heyetimiz bunun yerine Süleyman Vaner tarafından hazırlanmış bir kalkınma programını (Turkish Plan of Economic Recovery) sunmuştu. Ve bu programa göre yardım sağlamaya çalışıyordu. Aslında bu çok alçak gönüllü bir programdı. Zaten Türk Heyeti öteki ülkelere oranla çok düşük düzeyde bir yardım sağlayabiliyordu.

Bu olumsuz durumla o sıralarda Türkiye'de dolaşan Bay Barker ve Bay Thornburg'un raporları ne kadar etkili olmuştu; bu konu düşünölmeye değer.⁶

Aydın'da 1950 baharında teftişler yaparken genel seçim oldu. Cumhuriyet Halk Partisi önemli oranda oy almasına karşın, seçim sistemi nedeniyle Meclis'teki milletvekili sayısında büyük kayıplara uğradı. İsmet Paşa, cumhurbaşkanlığını Celal Bayar'a bıraktı...Biz İsmet İnönü döneminin çocuklarıyız. Üzöldük.... Demokrat Parti'yi ve yöneticilerini sevmedim.⁷

¹ A3 boyutunda gazete birinci sayfaları (Frontpage) yaklaşık 8 bin addet !

² Sayfa 126 – 128

³ Daha sora kısa adı OECE olacak

⁴ Vurgu benim

⁵ KADROULARIN planını kastediyor, daha önce o plan için sehven bu başlığı kullanmış

⁶ Sayfa 126 - 127

⁷ Sayfa 133 - 135

Bu yıllarda, seçim öncesi Ankara'ya Amerikalı uzman politikacılar geldi. Bay Barker ve Bay Thornburg... Bay Barker sanayimizi ve kamu iktisadi teşekküllerini (KİT'ler) inceledi. Sonunda bunların daha iyi organize edilmeleri giysisi altında kaldırılmasını önerdi. Karamsar ve aleyhte bir rapor yazdı. Thornburg daha sonra geldi ve Türkiye ekonomisini genel planda inceledi ve yardıma gereksinmesi olduğunu belirtti.⁸

Türkiye Raporu, Yardım Örgütü'ne *12 Temmuz 1947 günü sunulmuş ve 615 milyon Dolar talep edilmişti. Bu talep red edilmiş, bir yıl sonra, 4 Temmuz 1948 günü, Ankara'da ABD ile imzalanan anlaşma sonucu 10 milyon Dolar yardım alınmıştı.*

İmza töreninde üç kişi vardı: Bakan, Genel Sekreter ve Dışişleri Bakanlığı İktisat Dairesi Genel Müdürü Fatin Rüştü Zorlu...

12 Temmuz 1947 günü Yardım Örgütü'nden olumsuz bir kararın çıkmasına ne Thornburg'un ne de Barker Heyeti'ni Raporları etkili olmuştur. Tarihler çok farklı. Thornburg Raporu Şubat 1949, Barker Raporu ise 1951. Bu konudaki tartışmalar için bakınız 1948 yılı ocak ayında VATAN GAZETESİ'nde yayımlanan yazılar, Maliye Bakanı'nın açıklamaları.

Thornburg Türkiye'ye 1947 yılında geldi. Önrapor niteliğinde bir yazısı Fortune Dergisi'nin ekim 1947 sayısında yayımlandı. 1948 yılı içinde İstanbul'da Hür Fikirleri Yayma Cemiyeti (kurucusu Ali Fuat Başgil) Fortune'da çıkan makaleyi Türkçe "Türkiye Nasıl Yükselir?" başlığı altında yayımladı.(16 sh)

Thornburg'un esas raporu ise ABD'de 1949 yılında yayımlandı. 324 sayfa ve bir harita. İncelemelerinin kitaplaşmasına Spry ve Soule adında iki yardımcısının da katkısı oldu. Kitap Türkiye'de; 1950 yılında, Ankara'da Nail Artuner'in kısaltılmış ve yumuşatılmış bir çevirisi; İstanbul'da ise kötü bir çeviri ama tüm metin, eksiksiz olarak, Nebioğlu Yayınevi tarafından yayımlandı. Başlığı, "Türkiye nasıl yükselir?" idi. Neden iki ayrı çeviri, çözebilmiş değilim.

Thornburg ABD'nin Yirminci Asır Vakfı adına gelmişti. Görüşleri Marshall Yardımını yönlendirdi. Hükümet aynı tarihlerde liberal görüşlü bir bürokratlar gurubuna (Kemal Süleyman Vaner başkanlığında) 1947 Kalkınma Planı'nı hazırlatmış ve ABD yetkililerine sunmuştu. Thornburg'un kitabının son eki, Vaner Planı'nın kısa bir özeti.

Barker ise bir Dünya Bankası Heyeti'nin başkanı idi. Dünya Bankası heyeti Türkiye'ye 14 Mayıs'tan hemen sonra geldi. Raporunu 15 Mayıs 1951 tarihinde Cumhurbaşkanı Celal Bayar'a hitaben yazılmış bir mektup ekinde sundu.

Barker Raporu'na kıyasla Thornburg çok daha eleştirel bir rapor sunmuştu. (Bkz Ek – 5) Her iki rapor da sanayi yatırımlarının özel sektör ağırlıklı olarak gerçekleştirilmesini öneriyordu.

Cahit Kayra tarihleri ve Barker ile Thornburg'u karıştırmış !

Bu çalışmayı yaparken doğru bilgilere ulaşmakta zorluk çektim. Bir yanda DİE/DPT yayınlarındaki çelişkili göstergeler, öte yanda “sanayileşme çerçevesine” oturtulamayan eksik bilgiler. Sayın Metin Berke'nin Selanik hakkında bulduğu bilgileri İstanbul ve Anadolu kentleri için bulmak mümkün değil. Osmanlı devletinin Selanik kentinin sanayi kuruluşları ile ilgili ayrıntılı bilgileri bulabiliyoruz⁹ ama başkenti hakkında aynı düzeyde bilgi, ne yazık ki, mevcut değil.

Ellili yıllarda kurulan kamu fabrikalarının temel atma ya da hizmete açılış tarihlerini tespitte bile zorlandım. Fiziksel üretim değerlerini doğru olarak bulmak daha da zor oldu. Karabük ile ilgili fiziksel üretim değerleri ise bilmece gibi idi.

Ayrıca Kaynakça listesine aldığım yapıtların çoğunda çok sayıda maddi hata var. Bunu anlamakta zorluk çekiyorum. Örneğin Türkiye Ekonomi Kurumu, titiz bir çalışma yapmış ve kuruluşunu ve 1929-1973 dönemindeki faaliyetini anlatmış. İlk kuruluşunu doğuran Başvekil İsmet Paşa'nın önemli bir konuşması. Bu konuşmanın tarihini 13 Kasım 1929 olarak göstermiş. Doğru tarih 12 Aralık 1929. Bu tür yanlış tarihlere sık sık rastlanıyor bu kitapta.

TMMOB yayınında Türkiye Çimento Sanayii T.A.Ş.'nin (TÇS) % 49 özel sektör katılımı ile kurulduğu yazılı. Oysa sermaye yapısında özel olarak sadece sınırlı bir hisse ile Türkiye İş Bankası var. 1950-60 döneminde kurulan ve birer anonim şirket olarak tescil edilen, buna karşı sermayelerinin çok büyük bölümü TÇS'ye ait olan çimento fabrikalarında yabancı sermaye olduğu ileri sürülmüş. Bu da tamamen yanlış.

Aynı yapıtta şöyle bir tespit var: “1948-1950 yılları arasında Türkiye, ABD'den yaklaşık 500 milyon Dolar ekonomik yardım almıştır. Bu yardım ithalatı

⁹ EK – 47/1

artırmış ve dış ticaret açığının artmasının başlıca etkeni olmuştur” (1945 – 1950 arasında toplam dış kaynak: 391 milyon Dolar)

Yanlış rakam yanlış yorum: Dış yardım, dış ticaret açığının artmasının başlıca etkeni oluyor!

Bir başka tespit:

“Tüketim maddeleri ve ara malları üreten kesimde nispi bir yoğunlaşma, göreceli olarak büyük fabrikalar ve ileri teknoloji göze çarpmaktadır. Bunlar özellikle ilaç sanayiinde bulunan ambalaj fabrikaları ve montaj sanayiidir.”

1960 yılında ilaç sanayiini “ambalaj fabrikaları” olarak nitelendirmek ne kadar yanlışsa, 1964 yılında yayımlanan Montaj Sanayii Talimatnamesi sonrasında kurulan montaj fabrikalarını 1950-60 dönemine sıkıştırmak aynı ölçüde yanlıştır. 1960 öncesi Türkiye’de bir traktör, bir Jeep ve bir kamyon fabrikası (TOE) vardır. Otosan kamyon fabrikası 2 Ağustos 1960 tarihinde üretime geçmiştir.

Ayrıca, 70li yıllarda sol görüşlü kişi ve kurumların haksızca eleştirdikleri ve küçümsedikleri montaj sanayii, Türkiye’de sanayileşmenin çok önemli bir kilometre taşı olmuş, yan sanayii hızla gelişmiş ve ölçek ekonomisi ile rekabetçi teknolojiyi de yakalayarak ihracata geçmiştir. Erkunt döküm fabrikası ile Parsan şirketi aklıma gelen iki örnek kuruluş. Bugün önemli ölçüde ihracat yapıyorlar.

Hep unutulur, Montaj Sanayii Talimatnamesini hazırlayan hükümetin başbakanı İsmet İnönü, Sanayi Bakanı da 1950-1960 dönemini “ÇUKUR” olarak tanımladığı için eleştirdiğim Muammer Erten’dir.

Montaj Sanayii Talimatnamesi ve ardından kurulup gelişen montaj sanayii, sanayileşmemizin yerinde ve önemli bir aşaması idi.

Eğriye eğri, doğruya doğru.

Maddi hatalar konusuna bir başka örnek ile son vermek istiyorum: TMMOB yayınında 1976 Sanayi Kongresi’ne sunulmuş tebliğler var. Tebliğ sahipleri çeşitli tablolar sunmuşlar. Kaynak belli değil. Çelişkili tablolardan çarpıcı bir örnek:

Tebliğ I – “Milli Gelir içinde Sanayi Sektörünün Payı”

1950: % 16.1 – 1960: % 16.8

TEBLİĞİN KENDİ YORUMU:

“1950-1960 döneminde geçmişe oranla hızlı bir sanayileşme de olsa, aşağıdaki (yukarıdaki) rakamlar sanayileşmenin milli gelir içindeki paylarının değişik yıllarda çok artmadığını göstermektedir.”

Tebliğ II – “1950 yılında tarımın GSYİH içindeki payı % 45 olmasına karşılık, sanayiinin payının % 11.9 olması...”

DİE verilerini doğru olarak kabul ederseniz (ben etmiyorum) 1950 yılında GSYİH içinde sanayi sektörünün payı % 11.1, GSMH içindeki payı ise % 10.7’dir. Bu oranlar, DİE’ye göre, 1960 yılında, sırası ile % 10.7 ve % 10.3’tür.

Bu iki örnek gerek tebliğlerdeki maddi hataları gerekse DİE verilerinin kabul edilemezliğini ortaya koymaktadır. DİE’ye göre anılan dönemde Tarım Sektörü sadece % 55 büyümüştür. Sanayi Sektörü her ne kadar % 80 büyümüşse de oransal olarak gerilemiştir!...

Tebliğ I – DPT verilerini esas almış: $4051/24888 = \% 16.27$ (1950 yılı) ve
 $7302/43081 = \% 16.95$ (1960 yılı)

Tebliğ II – DİE verilerini esas almış: $1014/9119 = \% 11.12$ (1950 yılı)
 $1795/16715 = \% 10.74$ (1960 yılı)

	DİE Sabit 1948 Milyon TL			DPT Sabit 1961 Milyon TL		
	1950	1960	Artış %	1950	1960	Artış %
SEKTÖR						
TARIM	4551	7404	63	12107	18376	55
SANAYİ	1014	1795	77	4051	7302	80
İNŞAAT	455	982	116	1322	2261	71
YURTIÇI GELİR	9119	16715	83	24888	43081	73
GSMH	9457	17467	85	28491	49941	75

YORUM: Sanayi sektörünün GSYİH içinde payını bu kadar farklı gösterebilen iki kamu kuruluşundan hangisine inanacaksınız? Arada % 58’e varan fark var: $16.95/10.74 = \% 58$

TMMOB Makine Mühendisleri Odasının düzenlediği 1976 Sanayi Kongresi’ne tebliğ sunan kişiler kıyaslamalarını ve yorumlarını DİE veya DPT’nin GSMH sektör payları üzerinde (başka deyimle “parasal göstergeler” üzerinde yaptıkları için sanayide kaydedilen fiziksel üretim artışlarını görememişlerdir. DİE ve DPT yetkilileri gibi! Ben buna “yanlış yorumlamak” diyorum. Türkiye’de çok yaygın bir olay.

Kaynakça'daki en kapsamlı çalışma, 1930 Sanayi Kongresi kitabından sonra, 453 sayfalık "50 yılda Türk Sanayii" yapıtıdır. Ayrıntılı bilgileri içermektedir. Ancak yorum bölümlerinde 12 Mart rejimi döneminin izlerini ve Bakanlığın resmi görüşlerini yansıtmaktadır.

Temas ettiğim kamu kuruluşlarının yetkilileri çok yardımcı oldular. SEKA, MKE, Demir – Çelik (KARDEMİR), TCDD, ÇAYKUR, E.İ.E., DPT yetkililerine özellikle teşekkür ediyorum. Bilgi bulmakta en büyük güçlük karşılaştığım altsektör ilaç sanayi oldu. (Bkz Sn Bülent Eczacıbaşı'nın yanıtı) Sayın İzgü bu konuda büyük bir bilgi hazinesi. Bir boşluğu doldurdu. EK - 11

Kendilerinden bilgi/belge rica ettiğim kuruluşlardan bir tek TÜRKİYE SİNAİ KALKINMA BANKASI'ndan olumsuz cevap geldi:

Bankamıza göstermiş olduğunuz ilgiye bir kez daha teşekkür ediyoruz. Çalışmalarınıza yardımcı olamayacağımızı üzülerek bildirir, başarılar dileriz. Saygılarımızla. TSKB - Türkiye Sınai Kalkınma Bankası Halkla İlişkiler Sorumlusu (isim)

Son derece yetersiz bir websiteleri var. Daha doğrusu "Tarihçe" bölümü yetersiz. İlk yıllardaki faaliyetleri hakkında bilgi istedim. Bir de ilk yıllarda kredilendirdikleri ve hala faaliyette bulunan sanayi kuruluşlarının listesini rica ettim. Gelen cevap yukarda. Anlamakta zorlanıyorum.

KAYNAKÇA'YA SON ANDA GİREN ÜÇ YENİ KİTAP

1 – Prof Dr Oktay Yenal'ın "Cumhuriyet'in İktisat Tarihi" başlıklı kitabının ikinci baskısı. Yayınevi hernekadar "1. basım 2003" diye bir bilgi veriyorsa da yazar "İkinci Baskı'ya Önsöz" yazmış! Bu önsözde de "Elinizdeki metin, 2000 yılında çıkan metnin aynıdır" diye konuya açıklık getiriyor. Bu ikinci baskıda iki yeni "Ek" yazmış.

Yazar "Osmanlı'dan Cumhuriyet'e" diye başlamış, 2000 yılına kadar gelivermiş, Ekler ve Tablolar dışında 166 sayfada. Böyle olunca bir çok olayı atlamış, tarihleri yanlış yazmış, dönemleri birbirine karıştırmış. Örneğin 11 Haziran 1930 tarihinde 1715 sayılı yasa ile kurulan T.C.Merkez Bankası'nı 1932 yılına ertelemiş. 1937 yılının en önemli olayı olan başbakan değişikliğini, Atatürk'ün 1 Kasım 1937 TBMM Açış Nutku'nu ve 17 Eylül 1938 günü onayına sunulan devrim niteliğindeki 4 Senelik 3 Numaralı Plan'a yer verilememiş, kitapta.

71 inci sayfada 12 numaralı tabloda Sömikok, Merinos, Demir-Çelik ve Malatya bez fabrikalarının üretime açılma tarihlerinin de bulunamamış olması çalışmanın aceleye geldiğinin bir göstergesi.

1948 yılında başlatılan karayolu hamlesi (Genel Müdürlük 1 Mart 1950 tarihinde, 14 Mayıs'tan önce, kuruldu) ile yine 14 Mayıs'tan önce kurulan ve tüm yönetim kurulu üyeliklerine CHP yanlısı kişilerin atandığı Türkiye Sınai Kalkınma Bankası, nedense DP döneminde kurulmuşlar gibi hatırlamış sayın yazar.

DP döneminin kısa tanımı:

1950-1960 TARIM DEVRİMİ – ALTYAPI ATILIMI VE AÇIK FİNANS

Tarım Devrimi'nin gerekçesi 14 Mayıs'ta 6 000 adet olan traktör sayısının 1952 yılında 25 000 adede ulaşmış olması imiş. Oysa traktör adedindeki artış çok önemli değildi. Türkiye'de 1960 yılında 42 bin adet traktör vardı. O tarihte tarımsal işletme sayısı 2 milyon 600 bin idi. Başka deyimle, 1960 yılında, tarımsal mekanizasyon, traktörlerin nadas mevsiminde anız bozulurken iki traktörsüz aileye de kiralandığı varsayımı ile, % 5'in altında idi.

Tarımda gerçekleştirilen üretim artışı gerçekten çok yüksek idi. Eğer Sayın Yenal bu artışı (tüm tarla ve ağaç ürünlerinde 12.2 milyon tondan 26.6 milyon tona - % 118) “devrim” sözcüğü ile tanımlamak isterse, sanayi sektöründeki % 200'ü aşan artışa da hiç olmazsa değinmiş olması gerekmez miydi? Değinememiş.

“Altyapı Atılımı” başlığı altında elektrik, çimento çelik (haddehane ürünü) artışlarını doğru olarak veren yazar, eğer tekstil, şeker, inşaat malzemeleri, gıda ve ilaç sanayii ürünlerindeki artışlara da şöyle bir bakmış olsa idi, asıl devrimin sanayi sektöründe olduğunu görüverecekti.

Genç araştırmacıları şaşkına döndürecek cümlelere de rastlanıyor kitabın benim incelediğim bölümlerinde; 1960'a kadar olan bölüm:

“Demokrat Parti hükümeti, çok olumlu bir ortamda iktidara geldi. Ülkenin altın rezervleri yüksekti...İnönü Hükümetleri'nin titizlikle uyguladıkları denk bütçelerden sonra ekonomide enflasyon yaratmadan açık finans yoluyla bir miktar kaynak yaratma olanağı da doğmuştu... bu bir anlamda, İsmet İnönü başkanlığındaki CHP Hükümeti, şanssız bir dönemde titizlikle biriktirdiği potansiyeli altın tabak içinde DP'ye sunmuştu.” Sh 78

Altın rezervleri 214 tondan 123 tona inmişti.

Son CHP Hükümeti'nin bütçe açığı % 13.7 idi. Açık, son dakikada, Washington'dan çekilen bir teyit telgrafi sayesinde Marshall Yardımı ile karşılanmıştı.

11 Kasım 1938 günü Cumhurbaşkanı seçilen İsmet İnönü aynı zamanda başbakan değildi. Son CHP hükümetini Necmeddin Günaltay kurmuştu!

Sayın Prof Dr Oktay Yenal'ın üslubu ile Sayın İshak Alaton'u (2002 yılında) karşılaştırınız. Ya da Hazine'deki Kemal Bey'i (2003).

DP hakkında deznformasyon herhalde sonsuza dek sürecek?

Son olarak bir başka alıntı ile bu kitap ile ilgili eleştirilerimi noktalamak istiyorum:

Bu ortamda 1954 yılından başlayarak fiyatlar hızla yükselmeye başladı. Hükümetin ilk tepkisi iktisadi programlarını sürdürmek, hatta İstanbul'un yıkılarak tekrar imarı gibi *karizmatik* projeler başlatmak, sıkışan durumu büyük bir dış yardım-kredi ile atlatmağa çalışmak oldu. 1954 yılında Cumhurbaşkanı bu umutla Amerika Birleşik Devletleri'ni ziyaret etti. Aldığı cevap olumlu değildi.... Cumhurbaşkanı o kadar büyük düş kırıklığına uğradı ki, daha Washington'dan dönmeden, Dünya Bankası'nın o zamanlar Ankara'da temsilcisi olan Hollanda eski Dışişleri Bakanı Peter Liefting'in ¹⁰ 24 saat içinde Ankara'dan atılmasını emretti. ¹¹

Cumhurbaşkanı Bayar'ın ABD'ye gitmek üzere Türkiye'den ayrıldığı tarih 18 Ocak 1954'dür.

DİE göstergelerine göre 1949 = 100 alındığında 1953 sonu TEFE 99'dur ! Üç yılda toplam % 1 ama *eksi*.

1954 yılının kuraklık nedeni son derece düşük çıkacak tarımsal ürünün akıbeti ise ocak ayında henüz belli değildir. Kaldı ki Bayar seyahatinde kredi talep etmemiş, tam tersine Dünya Bankası Başkanı Black, Başbakan Menderes ile ilgili şikayetlerini dile getirmek için Bayar şerefine bir öğle yemeği vermiş ve bu yemekte Gediz Barajı'nı finanse etmeyeceklerini söylemişti. Lieftinck'in 24 saat içinde "*atılması*" olayının öyküsü için bakınız "Masallar ve Gerçekler" İstanbul'daki imar çalışmaları 1956 yılından sonra başlamıştı.

¹⁰ Adamın adı Pieter J. Lieftinck

¹¹ Sayfa 82

2 – Tevfik ÇAVDAR’ın yeni kitabı: Türkiye Ekonomisinin Tarihi 1900 – 1960

2003 yılında eylül ayında yayımlanan bu kitap Sayın Çavdar’ın önemli bir yapıtı. İçinde son derece ilgi çekici tablolar var. Bunların ikisini irdeleyecek ve sayın yazarın aynı tabloyu 1940 – 1960 dönemi için neden vermediğini sorgulayacağım.

Tablo 6.26 “GSMH’nın Bileşimi ve Değişimi (Cari Fiyatlar Milyon TL)”¹²

Sanayi Sektörü

1930: 176.1

1933: 181.5 (3 Yıllık Artış % 3)

1939: 370.6

Tablo 6.27 “GSMH’nın Değişimi (1948 Fiyatlarıyla Milyon TL)”¹³

Sanayi Sektörü

1930: 539.3

1933: 862.9 (3 Yıllık Artış % 60!)

1939: 1410.9

Sayın Çavdar, kitabın 366 ıncı sayfasında Tablo 7.35’i yayımlamış:
Cari fiyatlarla (Milyon TL) GSMH bileşenleri.

Sanayi Sektörü

1948: 1329.4

1950: 1418.7¹⁴

Sayın Çavdar, nedense 1950 yılı için sanayi sektörünün katma değerini 1948 sabit fiyatları ile vermemiş. Verse idi, DİE’ye göre 1950 yılı GSMH’nın sanayi sektörü bileşeninin 1014 milyon TL (1939 değerinden % 28 *daha az*) olduğunu görmüş ve okuyucusuna sunmuş olacaktı.

Aynı şekilde eğer Sayın Çavdar DİE’nin, 1948 Fiyatları ile, 1960 yılının GSMH’sı içinde sanayi sektörü bileşenini vermiş olsa idi (vermemiş?) bu göstergenin de 1795 milyon TL olduğunu görmüş ve okuyucusuna sunmuş olacaktı. Bu durumda Sayın Çavdar; okuyucusuna, GSMH içinde sanayi sektörünün payının, DİE’ye göre, 1948 sabit fiyatları ile, 1933 – 1960 arasında şu süreçten geçtiğini göstermiş olacaktı: (Milyon TL)

¹² Sayfa 287

¹³ Sayfa 288

¹⁴ DİE, 1950 yılı için, cari fiyatlarla sanayi sektörü hasılasını 1418.7 milyon TL olarak veriyor.

1933: 863
 1939: 1411
 1950: 1014
 1960: 1795

Eğer Sayın Çavdar, bu göstergeleri göstermiş olsa idi, DİE'nin tüm maddi hatalarını, örneğin; 1950 sanayi sektörünün 1939'dan % 28 daha küçük, 1960 sanayi sektörünün ise 1933'den sadece % 108 daha büyük olduğunu ortaya çıkarmış olacaktı. Ve bu işe kendisi de şaşırıp kalacaktı...

DİE, 1950 yılı için, cari fiyatlarla sanayi sektörü hasılasını 1418.7 milyon TL olarak veriyor. Aynı DİE'ye göre TEFE, 1948 = 100 ise 1950 yılında 97 Dolayısı ile 1950 yılının (cari fiyatlarla) 1418.7 milyon TL olan sanayi sektörü hasılası, 1948 sabit fiyatları ile $1418.7/0.97 = 1463$ milyon TL olarak hesaplanıyor – TEFE'den giderek.

DİE'nin sanayi sektörü GSMH göstergesi ise, 1948 sabit TL ile, 1014 milyon TL. 1463 ile 1014 arasında ciddi fark var: % 44.3
 Bu maddi hatanın bir başka yanı daha var:

DİE'nin 1939 yılı için sanayi sektörü hasılası (1948 sabit TL) 1411 milyon TL ile, 1960 yılının aynı sektör için aynı sabit TL ile değeri 1795 milyon TL'yi oranladığımızda 21 yılda sanayi sektörünün % 27 büyüdüğünü hesaplıyoruz.

Yılda % 1.3!

DİE'den açıklama bekliyorum. Boşuna beklediğimi de biliyorum!

Sn Çavdar'a bir faks çekerek yukarıdaki bir sayfalık "Yorum-Eleştiri"yi gönderdim. Daha sonra telefonla arayarak yoruma yorum yapmak isterse bu ekin sonunda yer vereceğimi söyledim. Herhangi bir yorum-yanıt gelmedi. Telefon görüşmesi esnasında DİE'nin sabit (1948) TL serisindeki hatayı bildiğini, bu hatanın "Tuncerlerden..." kaynaklandığına işaretleyerek, "Tuncerlerin hatası nedeniyle beni suçlama" dedi. "Tuncerler" dediği Tuncer Bulutay, Yahya S. Tezel ve Nuri Yıldırım. Yapıtlarının adı: "Türkiye Milli Geliri (1923 – 1948)" SBF Yayını No 375 – Ankara, 1974.

Bu kitap, DİE'nin 1960 yılı için GSMH içinde sanayi sektörü payının neden 1 795 milyon TL olarak tespit ettiğini açıklamıyor. 1950 yılında sanayi sektörü katma değeri 100 ise, 1960 yılında 177, 1939 yılında 100 ise 1960 yılında 127 olabileceğini de açıklamıyor.

Ancak ortaya Őu gerçek çıkıyor: Türkiye'nin milli gelir hesaplarında çok büyük maddi hatalar var. Bunları bilen iktisatılarımız da var (rneėin Sayın avdar) bilmeyen de (tahmin ediyorum ki Sayın Oktay Yenal da Sayın Őevket Pamuk da bilmiyorlar) ama herkes DİE TL göstergelerini (GSMH ve bileşenleri) alıp yorumlar, kitaplar yazıyorlar – gerçek fiziksel üretim göstergelerine ya hiç bakmadan ya da baksalar bile TL göstergeleri ile korelasyon kurmadan??????

3 – Sayın Tunç Tayanç 50 inci yılda bir kitap yayımlamış:

“Sanayileşme Sürecinde 50 Yıl” (Ağustos 1973)

Bu kitaptan iki Çizelge’den üç göstergelyi alacağım:

GSMH içinde sanayi sektörünün payı

Çizelge 16¹⁵ ve Çizelge 22¹⁶

1938: % 9.3

1950: % 11.1

1960: % 10.8

Sayın Tayanç, DİE verilerine göre yayımladığı bu iki çizelgeyi ayrıca yorumlamış:

“1960 yılına gelindiğinde sanayiın milli gelir içindeki payının 1950’ye oranla düştüğü gözlenmektedir...”

Böyle bir tespiti yapabilmek için ... *yorumlayamıyorum!*

Hiç aklına gelmemiş ki, DİE verileri çok ama çok yanlış olabilir.

Kitabın kapağında kitap ile ilgili bir bilgi var:

“KARACAN ARMAĞANI 73”

Sayın Tayanç’ın kitabını MİLLİYET yayımlamış. Eğer Sayın Tayanç ya da MİLLİYET Yayınları’nın editörü (eğer bir editör var idi ise) 1939 – 1950 ve 1960 yılı sanayi sektörü fiziksel üretim göstergelerine (ton – metre – kwsaat) beş dakika göz atmış olsalardı, bu saçma iddianın mümkün olamayacağını görebilirlerdi.

¹⁵ Sayfa 121

¹⁶ Sayfa 153

